

บทวิจารณ์หนังสือ: การประเมินเพื่อมอบอำนาจการเรียนรู้ Book Review: Embedded Formative Assessment

ผู้เขียน: วิจารณ์ พานิช

ชนันภรณ์ อารีกุล

Chanaporn Areekul

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Email: chanaporn@gs.swu.ac.th

การประเมินเพื่อมอบอำนาจการเรียนรู้ เป็นหนังสือที่ ศาสตราจารย์นายแพทย์วิจารณ์ พานิช กล่าวไว้ว่าเป็นหนังสือที่ได้จากการตีความซ่อนการตีความ เหตุเพราะท่านได้ตีความสาระของหนังสือเล่มนี้มาจากหนังสือชื่อ Embedded Formative Assessment ซึ่งเขียนโดย Dylan William ต่อมาเมื่อท่านได้ส่งต้นฉบับให้สำนักพิมพ์สานอักษรแล้ว จึงเห็นควรให้จัดทำเป็นหนังสือที่มีภาพประกอบ เพื่อเน้นการสื่อสารสาระโดยใช้ภาพประกอบที่ทำให้เข้าใจได้ง่ายและสอดคล้องกับความนิยมของคนรุ่นใหม่ที่ชอบหนังสือยาว ๆ ได้น้อยลง หนังสือเล่มนี้จึงเป็นการตีความสองซ้อนดังกล่าวนั้นแล้ว เรียกได้ว่าสาระที่นำเสนอในหนังสือเล่มนี้ผ่านการกลั่นกรอง การวิเคราะห์และการสังเคราะห์มาอย่างเข้มข้น จากทั้งผู้เขียนต้นฉบับภาษาอังกฤษ ผู้เขียนต้นฉบับภาษาไทย และผู้ตีความจากเนื้อหาเป็นภาพประกอบ แต่หากผู้อ่านคิดว่าเนื้อหาที่เข้มข้นนี้ต้องเข้าใจยากมากแน่ ๆ ผู้อ่านคงต้องคิดใหม่เมื่อได้เห็นรูปเล่มที่มีภาพประกอบน่ารัก ๆ ลายเส้นของ อรพิมพ์ จิระศรีปัญญา ที่นำเสนอสาระของการประเมินเพื่อมอบอำนาจ (Embedded Formative Assessment – EFA) ได้อย่างดี อ่านแล้วได้สาระพร้อมความสนุกไปกับเรื่องราวของภาพประกอบ สาระของหนังสือที่น่าสนใจมีดังนี้

บทที่ 1 เจตจำนงของบัณฑิตยุคนี้ เจตจำนงหรือจุดประสงค์ที่ศาสตราจารย์นายแพทย์วิจารณ์ พานิช เขียนหนังสือเล่มนี้เพื่อต้องการสื่อสารต่อสังคมไทยว่า วงการศึกษาไทยใช้การประเมินผลทางการศึกษาที่ผิดทาง มีมิติดังกล่าวโดยใช้การประเมินแบบได้กับตก เน้นการประเมินตามมาตรฐาน (summative evaluation) และละเลยการประเมินเพื่อพัฒนา (formative assessment) จึงจำเป็นมากที่ต้องมีการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ด้านการประเมิน โดยมุ่งใช้การประเมินเพื่อพัฒนา เป็นพลังขับเคลื่อนและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของชาติต่อไป

บทที่ 2 คุณภาพการศึกษากับอนาคตของชาติ ผลงานวิจัยทางการศึกษาที่ใช้อ้างอิงในหนังสือกล่าวสรุปไว้ว่า คุณภาพการศึกษามีความสำคัญต่ออนาคตของชาติยิ่งกว่าปัจจัยอื่นใดทั้งหมด และปัจจัยหลักของคุณภาพการศึกษาคือ ครูหรือวิธีการจัดการเรียนรู้ของครู ด้วยเหตุนี้ประเทศต่าง ๆ จึงได้พยายามยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศ แต่ส่วนใหญ่ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาตามไม่ทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมสมัยนี้ที่มีความซับซ้อนมาก และทักษะของครูที่ดีก็เป็นทักษะเชิงซ้อน ที่วัดด้วยมาตรวัดหรือดัชนีที่ตรงไปตรงมาไดยาก

บทที่ 3 การประเมินเพื่อพัฒนา การศึกษาที่ดีเป็นกระบวนการที่ครูและนักเรียนร่วมกันเดินทางแห่งการเรียนรู้ และร่วมกันสร้าง GPS (Global Positioning System) เพื่อตรวจสอบเส้นทาง ทิศทางและผลการเรียนรู้ ศาสตราจารย์นายแพทย์วิจารณ์ พานิช เสนอว่า กระบวนการสร้าง GPS เพื่อปรับการเรียนรู้จึงเป็น การประเมินเพื่อพัฒนา ยุทธศาสตร์ในการใช้การประเมินเพื่อพัฒนาประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) กำหนดวัตถุประสงค์และเกณฑ์ความสำเร็จในการเรียนรู้ 2) หาหลักฐานของความสำเร็จในการเรียนรู้ 3) การให้คำแนะนำป้อนกลับเพื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ 4) นักเรียนเป็นครูซึ่งกันและกัน และ 5) นักเรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตน ซึ่งจะอธิบายรายละเอียดของแต่ละยุทธศาสตร์ในบทต่อไป

บทที่ 4 กำหนดวัตถุประสงค์และเกณฑ์ความสำเร็จในการเรียนรู้ หัวใจของการกำหนดวัตถุประสงค์และเกณฑ์ความสำเร็จในการเรียนรู้คือ ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนด เพราะกระบวนการนี้จะเครื่องมือที่ช่วยสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ของศิษย์ไปในตัว กำหนดวัตถุประสงค์และเกณฑ์ความสำเร็จในการเรียนรู้เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ แต่จะเน้นไปทางศิลป์มากกว่า เพราะในภาษาอังกฤษผู้เขียนใช้คำว่า arts and crafts หลักในการกำหนดวัตถุประสงค์และเกณฑ์ความสำเร็จในการ

เรียนรู้ ได้แก่ 1) เขียนแบบเกณฑ์การให้คะแนน (rubrics) ที่มีลักษณะจำเพาะชิ้นงาน (task-specific) หรือแบบกว้างทั่วไป (generic scoring) 2) เขียนแบบเน้นผลลัพธ์ (product-focused) หรือแบบเน้นกระบวนการ (process-focused) และ 3) เขียนแบบใช้ภาษาที่เป็นทางการหรือใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายสำหรับเด็ก ซึ่งคำตอบของหลักการทั้ง 3 ลักษณะคือ การไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวแน่นอน ด้วยเหตุนี้การกำหนดวัตถุประสงค์และเกณฑ์ความสำเร็จในการเรียนรู้จึงควรเป็นงานทางฝ่ายศิลป์มากกว่า กล่าวสรุปในบทนี้ได้ว่า การเรียนรู้ที่มีพลังคือ การเรียนรู้ที่มีเป้าหมายชัดเจน และขั้นตอนต่อไปคือ การมีหลักฐานว่าการเรียนรู้ของเรากำลังเดินไปสู่เป้าหมายนั้น ซึ่งจะเป็นสาระในบทต่อไป

บทที่ 5 หาทหลักฐานของความสำเร็จในการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์ที่ 2 ใน 5 ยุทธศาสตร์ของการประเมินเพื่อพัฒนาที่ดีคือการหาหลักฐานของความสำเร็จในการเรียนรู้ โดยหัวใจของยุทธศาสตร์นี้คือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในระหว่างเวลาเรียน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนและครูทราบความก้าวหน้าในการเรียนการสอนของตนด้วย เมื่อครูหาหลักฐานของความสำเร็จในการเรียนรู้ของนักเรียนได้แล้ว ครูก็สามารถดำเนินการแก้ไขหรือปรับปรุงการสอนได้ในทันที ในกระบวนการนี้นักเรียนยังได้ปรับปรุงความเข้าใจเนื้อหาวิชาไปในตัวและได้ฝึกวิธีการเรียนรู้ที่ดีกว่าเดิมด้วย เนื้อหาในบทนี้มีความน่าสนใจตรงที่ผู้เขียนยกตัวอย่างสถานการณ์ในหัวข้อ “เราเคยทำเช่นนี้หรือไม่” และเสนอกระบวนการหรือเทคนิคใหม่ในการประเมินเป็นภาพเหตุการณ์ประกอบการบรรยาย ตัวอย่างสถานการณ์และคำถามเช่น

- เราเคยทำเช่นนี้หรือไม่...ใช้คำถามส่วนใหญ่เน้นไปทางการจัดการห้องเรียน เช่น ใครทำงานเสร็จแล้วบ้าง ผลคือครูได้ข้อมูลด้านการจัดการ แต่ไม่ได้ข้อมูลด้านพัฒนาการของการเรียนรู้ และกระบวนการใหม่ที่น่าเสนอคือ เทคนิค I-R-E (Initiation-Response-Evaluation)

- เราเคยทำเช่นนี้หรือไม่...เวลาครูถามแล้วให้นักเรียนยกมือตอบ ผลคือนักเรียนที่ยกมือตอบมักจะเป็นคนเดิม ๆ คนที่ไม่ยกมือ ไม่ตอบก็เป็นคนเดิม ๆ เช่นกัน และกระบวนการใหม่ที่น่าเสนอคือ เทคนิค POSE-PAUCE-BOUNCE

- เราเคยทำเช่นนี้หรือไม่...ครูให้เวลาในการคิดหาคำตอบไม่เหมาะสมกับคำถาม ผลคือนักเรียนไม่มีเวลาได้ฝึกใช้ความคิดให้ถี่ถ้วน ตอบคำถามแบบรีบ ๆ ผ่าน ๆ ไป หรือบางคนอาจไม่คิดหาคำตอบเลย และกระบวนการใหม่ที่น่าเสนอคือ ช่วงเวลาระหว่างคำถามกับคำตอบ (WAIT TIME)

นอกจากนี้ผู้เขียนยังนำเสนอแนวทางการประเมินและพัฒนาการเรียนรู้แบบไม่รู้ตัวอีก 2 ประการ ได้แก่ 1) การติดตั้งกล้องถ่ายวิดีโอที่บันทึกแบบเลนส์มุมกว้าง บันทึกภาพและเสียงของชั้นเรียน และ 2) การจับคู่กับเพื่อนครูหรืออาจตั้งกลุ่มเรียนรู้ของครู (Professional Learning Community – PLC) แนวทางดังกล่าวจะช่วยให้ครูสะกดศิษย์ให้มีจิตมุ่งมั่นอยู่กับการเรียนรู้และครูสามารถนำมาใช้ในการวางแผนจัดกระบวนการเรียนรู้ในโอกาสต่อไปได้

บทที่ 6 การให้คำแนะนำป้อนกลับเพื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ยุทธศาสตร์การใช้สารสนเทศจากการประเมินเป็นยุทธศาสตร์ที่ 3 ใน 5 ของยุทธศาสตร์ของการประเมินเพื่อการพัฒนาที่ดี จุดเน้นของยุทธศาสตร์นี้คือ วิธีการให้คำแนะนำป้อนกลับ (feedback) อย่างถูกต้อง เพื่อกระตุ้นความสนใจงานหรือการเรียนรู้ ไม่ใช่กระตุ้นที่อัตตา (ego) ของเด็ก ในบทนี้ผู้เขียนสรุปลักษณะของคำแนะนำป้อนกลับทั้งแบบที่ดีและไม่ดี ดังนี้

คำแนะนำป้อนกลับที่ดี มีลักษณะดังนี้ 1) กระตุ้นการคิดบวก คิดพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง ไม่กระตุ้นอารมณ์ ปกป้องความรู้สึกหรืออัตตาตัวตนของตนเอง 2) สั้น ตรงประเด็น (เป้าหมายในการเรียนรู้) ไม่มากข้อ ตามหลักการของการให้คำแนะนำป้อนกลับคือ Less is More 3) สร้างงานให้แก่ผู้เรียนมากกว่าแก่ตัวครู คือเมื่อได้รับ feedback จากครูแล้ว นักเรียนต้องทำงานเพื่อพัฒนาตนเองได้ 4) มีคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการปรับปรุงหรือแก้ไขในอนาคต ไม่ใช่แค่บอกว่าถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี ชักชวนเด็กคิดไปในอนาคตด้วย 5) นักเรียนสามารถนำเอาคำแนะนำป้อนกลับไปใช้ได้ 6) ทำให้นักเรียนเป็นเจ้าของกระบวนการเรียนรู้ และ 7) ทำให้นักเรียนมองครูเป็นโค้ช หรือผู้ช่วยแนะนำให้เรียนรู้ได้ดีขึ้น ไม่ใช่เป็นผู้พิพากษาว่าใครเก่งหรือใครไม่เก่ง

สำหรับคำแนะนำป้อนกลับที่ไม่ดี มีลักษณะดังนี้ 1) ทำให้นักเรียนคิดว่าตนเองโง่หรือไม่ถนัดเรื่องนั้น และหมดกำลังใจเรียน 2) เป็นการกระตุ้นอัตตาตัวตน แทนที่จะกระตุ้นความขยันใฝ่เรียน 3) คิดถึงการเรียนที่ผ่านมาแล้ว หรือผลของการทดสอบ แทนที่จะคิดไปข้างหน้าเพื่อหาทางปรับปรุงตนเอง และ 4) เมื่อได้รับคำแนะนำป้อนกลับแล้ว นักเรียนส่วนหนึ่งมีงานทำแต่อีกส่วนหนึ่งไม่มีงานทำ

เนื้อหาในบทนี้ผู้เขียนยกตัวอย่างสถานการณ์ในหัวข้อ “เราเคยทำเช่นนี้หรือไม่” และเสนอกระบวนการเป็นภาพเหตุการณ์ประกอบการบรรยายเหมือนบทก่อนหน้า ตัวอย่างสถานการณ์และคำถามเช่น

■ เราเคยทำเช่นนี้หรือไม่...ให้คำแนะนำแบบรวม ๆ ทั้งชั้นเรียนก่อนหมดเวลาเรียนหรือก่อนกลับบ้าน ผลคือนักเรียนไม่มีเวลาได้นำคำแนะนำจากครูมาใช้แก้ไขปรับปรุง นักเรียนบางคนยังไม่เข้าใจแต่ก็ไม่มีเวลามากพอให้ถาม และกระบวนการใหม่นี้ที่นำเสนอคือ การให้คำแนะนำป้อนกลับเมื่อมีเวลาในชั้นเรียน

■ เราเคยทำเช่นนี้หรือไม่...แนะนำผลเพียงแค่ถูก-ผิด หรือดี-ไม่ดี ผลคือนักเรียนที่ไม่เข้าใจว่าทำไมคำตอบของเขาถึงผิดหรือถูก ไม่รู้จะปรับปรุงตัวอย่างไร และกระบวนการใหม่นี้ที่นำเสนอคือ เทคนิค 3 คำถาม คือ ทำไม ลองวิเคราะห์ และลองเปรียบเทียบ สำหรับประเด็นสำคัญที่ต้องการให้นักเรียนทบทวนเพื่อแก้ไข

นอกจากนี้ผู้เขียนยังนำเสนอผลการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการให้คำแนะนำป้อนกลับซึ่งพบว่า ร้อยละ 40 ของงานวิจัยสรุปว่า คำแนะนำป้อนกลับและผลของการสอบให้เกรดส่งผลต่อนักเรียน ทำให้การเรียนแย่ลง ซึ่งสามารถตีความได้ว่าครูใช้คำแนะนำป้อนกลับที่ไม่ดี และการประเมินยังเป็นศาสตร์ที่มีเรื่องให้นักศึกษาต้องวิจัยเรียนรู้อีกมากมาย

บทที่ 7 นักเรียนเป็นครูซึ่งกันและกัน ยุทธศาสตร์การให้นักเรียนร่วมมือกันหรือช่วยเหลือกัน (Collaborative Learning – CL) ที่ให้นักเรียนประเมินผลการเรียนและให้ข้อมูลป้อนกลับซึ่งกันและกัน (peer tutoring หรือ peer feedback) เป็นยุทธศาสตร์ที่ 4 ใน 5 ยุทธศาสตร์ของการประเมินเพื่อการพัฒนาที่ดี และเหตุผลที่ต้องให้นักเรียนร่วมมือช่วยเหลือกัน เพราะการเรียนรู้ที่ดีที่สุดคือการสอนคนอื่น และนักเรียนจะได้เป็นครูซึ่งกันและกัน ทำให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเอง นอกจากนี้การเรียนรู้แบบร่วมมือกันจะสำเร็จได้ต้องมีหลัก 2 ประการ คือ 1) วิทยุณกลุ่ม คือมีเป้าหมายของกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนเรียนเป็นกลุ่มอย่างแท้จริง อย่างมีเป้าหมายของกลุ่ม และเกิดพลังกลุ่ม ไม่ใช่แค่เรียนเป็นกลุ่ม และ 2) วิทยุณการเรียนรู้ให้รู้จริง คือความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนแต่ละคนให้ตัวเองเข้าใจจริง ๆ ไม่ใช่แค่เรียนแบบกล้อมแกล้ม อาศัยเคลื่อนไปตามกลุ่ม โดยไม่ได้รับผิดชอบการเรียนรู้ให้ตนเองรู้จริง

นอกจากเกณฑ์ 2 ประการข้างต้น Collaborative Learning (CL) ยังต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ 1) มีการทำกิจกรรมปลายเปิด (Open-Ended Task) ที่เน้นการคิดระดับสูง (Higher-Order Thinking) 2) กิจกรรมกลุ่มที่ต้องการบทบาทของสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม 3) กิจกรรมหลายอย่างที่เกี่ยวข้อกับเป้าหมายการเรียนรู้ และ 4) มีการมอบหมายบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ กันแก่สมาชิกในกลุ่ม ทั้งนี้เนื้อหาในบทนี้ผู้เขียนยกตัวอย่างสถานการณ์ในหัวข้อ “เราเคยทำเช่นนี้หรือไม่” และเสนอกระบวนการเป็นภาพเหตุการณ์ประกอบการบรรยายเหมือนบทก่อนหน้า ตัวอย่างสถานการณ์และคำถามเช่น

■ เราเคยทำเช่นนี้หรือไม่...ครูอธิบายหาคำตอบให้ทุกอย่าง เมื่อนักเรียนสงสัย ใคร ๆ ก็มารอถามครูแต่ผู้เดียว ผลคือนักเรียนไม่ชวนขวนขวายหาคำตอบด้วยตัวเองและครูเพิ่มงานให้ตัวเอง และกระบวนการใหม่นี้ที่นำเสนอคือ เทคนิค C3B4ME = See three (students) before (coming to see) me คือเมื่อนักเรียนมีปัญหา ต้องปรึกษาเพื่อน 3 คนก่อนมาถามครู

■ เราเคยทำเช่นนี้หรือไม่...นั่งตรวจการบ้านกองโตจนตึกดินค่อนคิน นั่งเขียนคำแนะนำแก้ไขให้นักเรียนแต่ละคนจนล้า ผลคือหมดกำลังใจสอนในวันต่อไปและหมดเวลาพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ และกระบวนการใหม่นี้ที่นำเสนอคือ เพื่อนตรวจการบ้าน โดยครูสามารถให้เพื่อนนักเรียนตรวจการบ้านกันเองได้หลากหลายแบบ แต่ครูควรมอบเกณฑ์การให้คะแนน (rubrics) แก่นักเรียนเพื่อใช้ในการตรวจด้วย

ในตอนท้ายของบทนี้ ศาสตราจารย์นายแพทย์วิจารณ์ พานิช ได้เสนอข้อโต้แย้งต่อข้อเขียนของ Dylan William เกี่ยวกับ CL ไว้อย่างน่าสนใจ ซึ่งผู้อ่านสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จากเนื้อหาท้ายบท

บทที่ 8 นักเรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตน ยุทธศาสตร์การให้นักเรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเอง มีความรู้ความเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง (meta-cognition) และสามารถประเมินและปรับกระบวนการเรียนรู้ของตนเองได้ ที่เรียกว่า กำกับการเรียนรู้ของตนเองได้ (self-regulated learning) เป็นยุทธศาสตร์สุดท้ายของการประเมินเพื่อการพัฒนาที่ดี เหตุผลที่ต้องฝึกให้นักเรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเองเพราะ คนที่ได้เรียนรู้ได้มากกว่าคือ คนที่สามารถจัดการการเรียนรู้ของตนเองได้ ครูไม่ได้เป็นผู้สร้างการเรียนรู้ในตัวนักเรียน แต่มีบทบาทสำคัญในการจัดสถานการณ์ให้เกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนเท่านั้นที่เป็นผู้สร้างกระบวนการเรียนรู้ขึ้นในตนเอง การประเมินตนเองของนักเรียนเป็นทักษะที่ต้องค่อย ๆ ฝึก ช่วงแรกครูก็ช่วยมากหน่อย และให้นักเรียนเป็นตัวของตัวเองในการประเมินมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยการประเมินตนเองของนักเรียนแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) ส่วนที่ครูกำหนด (Pre-Scriptive Component) เพื่อวินิจฉัยความรู้ความเข้าใจของนักเรียน และ 2) ส่วนที่นักเรียนค่อย ๆ เสาะหาเป็นระยะ ๆ (Exploratory Component) ทำโดยนักเรียนฝึกกำหนดเป้าหมายรายทางของงานที่ครูมอบหมายเพื่อการเรียนรู้ของตน ทั้งนี้เนื้อหาในบทนี้ผู้เขียนยกตัวอย่างสถานการณ์ในหัวข้อ “เราเคยทำเช่นนี้หรือไม่” และเสนอกระบวนการเป็นภาพเหตุการณ์ประกอบการบรรยายเหมือนบทก่อนหน้า ตัวอย่างสถานการณ์และคำถามเช่น

■ เราเคยทำเช่นนี้หรือไม่...ครูมักจะถามว่าใครไม่เข้าใจยกมือขึ้น ผลคือไม่ค่อยมีใครยกมือ อาจเป็นเพราะไม่อยากให้เพื่อนรู้ หรืออาจไม่อยากเป็นจุดสนใจของเพื่อนในห้อง แต่มักตามไปถามครูหรือเพื่อนหลังเลิกเรียน ซึ่งบางครั้งก็อาจลืมหายกมือว่าความไม่เข้าใจถูกสะสมไปเรื่อย ๆ และกระบวนการใหม่ที่น่าสนใจคือ เทคนิคไฟจราจร ให้เด็กยกป้ายสีเพื่อประเมินตนเอง โดยป้ายแดงหมายถึงยังไม่บรรลุเป้าหมาย สีเหลืองหมายถึงไม่แน่ใจหรือไม่เข้าใจบางส่วน และสีเขียวหมายถึงบรรลุเป้าหมายทั้งหมด

■ เราเคยทำเช่นนี้หรือไม่...ให้นักเรียนเก็บบันทึกผลงานของตนเอง ผลคือนักเรียนไม่เห็นคุณค่าของการเก็บบันทึกเพราะไม่รู้ว่าจะเก็บไว้เพื่ออะไร และกระบวนการใหม่ที่น่าสนใจคือ แฟ้มบันทึกการเรียนรู้ (Learning Portfolios) เพื่อให้เห็นพัฒนาการของความรู้และสมรรถนะในช่วงเวลาต่าง ๆ ไม่ใช้บันทึกสมรรถนะ (Performance Portfolios)

สาระสำคัญท้ายบทนี้กล่าวไว้ว่า ครูมีบทบาทสำคัญในการจัดสถานการณ์ให้เกิดการเรียนรู้ แต่ผู้เรียนเท่านั้นที่เป็นผู้ทำให้เกิดการเรียนรู้ และคนที่เรียนรู้ได้มากกว่าคือ คนที่สามารถจัดการการเรียนรู้ของตนได้

บทที่ 9 สรุปประเด็นสำคัญจากหนังสือ Embedded Formative Assessment เนื้อหาในบทนี้เป็นการสรุปประเด็นสำคัญของหนังสือทั้งเล่ม และได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจเพิ่มจากเนื้อหาของแต่ละบทไว้ด้วย เช่น การศึกษาในปัจจุบันไม่ใช่เพื่อสร้างคนออกไปอยู่ในโลกที่มีความคงที่ เปลี่ยนแปลงน้อยอย่างในยุคเกษตรกรรม แต่ต้องสร้างคนให้เหมาะต่อการออกไปอยู่ในสังคมข้อมูลข่าวสารที่โลกเปลี่ยนเร็วและพลิกผัน เอาแน่นอนไม่ได้ นั่นคือต้องติดอาวุธผู้เรียนด้วยทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องฝึกในสภาพจริงหรือเกือบจริง (authentic learning) โดยตระหนักตลอดเวลาว่า การเรียนรู้เป็นกิจกรรมของผู้เรียน ไม่ใช่ครูทำให้เกิดได้ ครูทำได้เพียงจัดบรรยากาศให้เอื้อ มีเทคนิคมากมายที่ช่วยส่งเสริมยุทธศาสตร์ทั้ง 5 ข้อ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ครูควรทดลองและเลือกเทคนิคที่เหมาะสมต่อสถานการณ์ของตนและใช้จนชำนาญ โดยจุดสำคัญคือ ต้องได้ผลประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของศิษย์

บทที่ 10 AAR ประเมินเพื่อมอบอำนาจการเรียนรู้ให้นักเรียน เนื้อหาสำคัญของบทนี้คือ การสะท้อนความคิด reflection หรือ After Action Review (AAR) ของศาสตราจารย์นายแพทย์วิจารณ์ พานิช ซึ่งกล่าวไว้ว่า การประเมินเพื่อพัฒนาที่เนียนอยู่ในกระบวนการสอนของครูและเนียนอยู่ในกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นเครื่องมือที่ทรงประสิทธิภาพที่สุดในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของนักเรียน ไม่มีเครื่องมือหรือวิธีการใดที่ดีกว่านี้แล้ว Embedded Formative Assessment (EFA) เป็นการกระจายอำนาจทางการศึกษาที่แท้จริง เพราะเป็นการกระจายแบบเอื้ออำนาจ (Empower) เพื่อให้นักเรียนฝึกฝนตนเอง เป็นผู้กำกับการเรียนรู้ของตนเองได้ (self-directed learner) เดิมนั้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีทักษะการเรียนรู้ ที่ความรู้ไม่ใช่คำตอบของชีวิต แต่ทักษะในการเรียนรู้ตลอดชีวิตคือคำตอบ

บทสรุป

เนื้อหาสาระของหนังสือการประเมินเพื่อมอบอำนาจการเรียนรู้ จำนวน 156 หน้า นำเสนอแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการประเมินเพื่อมอบอำนาจ (Embedded Formative Assessment – EFA) และภาพประกอบ ที่ส่วนใหญ่เป็นภาพของการสาธิตการนำแนวคิดและหลักการไปประยุกต์ใช้ ทำให้ผู้อ่านเห็นวิธีการหรือกิจกรรมการประเมินเพื่อมอบอำนาจที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น หนังสือเล่มนี้มีประโยชน์ต่อครูและอาจารย์ผู้จัดการเรียนรู้ได้โดยตรง และยังมีประโยชน์ต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษานักวิชาการการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องทั่วไป ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลทางการศึกษา และต้องการเป็นหุ้นส่วนหรือเพื่อนร่วมทางการเรียนรู้กับเด็ก เยาวชนหรือผู้เรียน ถือเป็นการร่วมสร้างการเรียนรู้ที่เกื้อกูลกัน ไว้วางใจกันและมอบอำนาจของการเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

Panich, V. (2014). *Embedded formative assessment*. Bangkok: Parbpim Ltd. (in thai)

